

Genomförande av kommissionens beredskapsplan inför Storbritanniens utträde ur EU den 30 mars 2019

Statsrådsberedningen

2019-01-23

Dokumentbeteckning

COM(2018) 890

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska centralbanken, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska investeringsbanken. Förberedelser inför Förenade Kungarikets utträde ur Europeiska unionen den 30 mars 2019: genomförande av kommissionens beredskapsplan

2018/19:FPM17

Förberedelser inför Storbritanniens utträde ur EU den 30 mars 2019: beredskapsplan

2017/18:FPM162

Förberedelser inför Storbritanniens utträde ur EU den 30 mars 2019

Sammanfattning

Kommissionens meddelande presenterar de åtgärder som kommissionen vidtagit för att genomföra den beredskapsplan som presenterats om åtgärder för att undvika de mest allvarliga konsekvenserna för det fall att Storbritanniens (härefter UK) utträde ur EU äger rum utan ett utträdesavtal. Det rör sig om uppmaningar till medlemsstaterna att vidta åtgärder för att brittiska medborgare ska ha rätt att stanna kvar i en EU-medlemsstat och åtgärder för att möjliggöra fortsatt samordning av de sociala trygghetssystemen. Vidare rör det sig om sektorsspecifika åtgärder bestående av förslag till lagstiftningsakter, delegerade akter och beslut, exempelvis avseende finansiella tjänster och flygtransporter. De utestående genomförandakter som ska antas kommer att färdigställas och läggas fram för beslut i de behöriga kommittéerna senast den 15 februari 2019. Kommissionen upprepar de principer som beredskapsåtgärderna är avsedda

att styras av, bland annat att åtgärderna ska vara tillfälliga och inte bör motsvara EU-medlemskapets fördelar eller utträdesavtalets villkor. Kommissionen presenterar även hur arbetet fram till utträdet den 30 mars 2019 ska fortlöpa.

Regeringen välkomnar meddelandet som följer upp Europeiska rådets (artikel 50) uppmaning om att intensifiera förberedelserna inför UK:s utträde. Det är välkommet att kommissionen tydliggör de konkreta åtgärder som behövs vid ett avtalslöst utträde avseende de särskilt berörda medborgarna. Uppmaningarna ligger i linje med den planering som gjorts inom Regeringskansliet och de konkreta åtgärder som vidtas. Det är vidare välkommet att kommissionen presenterar sina åtgärder i form av bland annat förslag till rättsakter vilka förhandlas utifrån sina sakliga utgångspunkter. Generellt underlättar kommissionens åtgärder samordningen av medlemsstaternas beredskapsarbete liksom det som genomförs av andra aktörer, i synnerhet näringslivet. I Regeringskansliet och regeringens myndigheter pågår ett omfattande beredskapsarbete för att möta ett utträde utan avtal. Eftersom kort tid återstår till det planerade utträdet och godkännandeprocessen ännu inte avslutats, har beredskapsarbetet gått in i en mer operativ fas.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 29 mars 2017 anmälde UK sin avsikt att lämna EU i enlighet med artikel 50 i EU-fördraget. UK:s utträde väntas därmed ske den 30 mars 2019. Förhandlingarna mellan EU och UK om ett avtal om utträde har pågått sedan sommaren 2017 och en uppgörelse mellan förhandlarna nåddes den 13 november 2018. I samband med detta kunde en politisk förklaring om den framtida relationen mellan EU och UK förhandlas färdigt. Förklaringen, som inte blir rättsligt bindande, anger ambitionen och ramarna för den framtida förbindelsen. Den ska utgöra startpunkt för de kommande förhandlingarna om framtida avtal mellan EU och UK, vilka kan påbörjas först när UK lämnat unionen. Europeiska rådet (artikel 50) ställde sig vid ett extrainsatt möte den 25 november bakom överenskommelsen om utträdesavtalet och godkände samtidigt den politiska förklaringen. Texterna har också godkänts av UK:s regering. Därefter har rådet godkänt utträdesavtalet och godkännandeprocessen i Europaparlamentet och det brittiska parlamentet inletts.

Huvudscenariot är att UK utträder på ett ordnat sätt baserat på det överenskomna avtalet. Att godkännandeprocessen i Europaparlamentet och det brittiska parlamentet kan slutföras är en förutsättning för att överenskommelsen slutligt ska kunna ingås och utträdesavtalet träda ikraft.

Med hänsyn till att utträdesavtalet den 15 januari 2019 röstats ned i det brittiska parlamentet kan ett avtalslöst utträde inte uteslutas och beredskap för att hantera en sådan utveckling behöver finnas. Kommissionen har tidigare presenterat två meddelanden som avhandlar förberedelserna för detta, den 19 juli 2018 och den 13 november 2018. Det senaste anger kommissionens beredskapsplan för åtgärder som behöver vidtas för att möta allvarliga konsekvenser av ett eventuellt avtalslöst utträde.

Europeiska rådet (artikel 50) bekräftade vid sitt möte den 13 december 2018 att det står bakom utträdesavtalet och har för avsikt att gå vidare med godkännandeprocessen. Vid mötet efterlyste Europeiska rådet (artikel 50) även en intensifiering av arbetet med att förbereda för följderna av UK:s utträde, på alla nivåer och för alla tänkbara utfall. Mot denna bakgrund och som uppföljning av meddelandet den 13 november 2018 presenterade kommissionen den 19 december 2018 det aktuella meddelandet. Det antogs samtidigt som ett antal rättsakter som är avsedda att hantera ett eventuellt avtalslöst utträde och ska alltså ses som en inramning till dessa.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen presenterar i meddelandet de åtgärder som vidtagits för att genomföra beredskapsplanen som presenterades i kommissionens meddelande från 13 november 2018 (se faktapromemoria 2018/19:FPM17). Kommissionen antog den 19 december 2018 de lagförslag samt delegerade akter och genomförandeakter som tillkännagavs i beredskapsplanen. Europaparlamentet och rådet uppmanas att skyndsamt anta dessa förslag så att de är i kraft senast dagen för UK:s utträde. Kommissionen aviserar även i meddelandet att alla de utkast till genomförandeakter som ska antas kommer att vara färdigställda senast den 15 februari 2019 och läggas fram för omröstning i de ansvariga kommittéerna. Medlemsstaterna uppmanas att avhålla sig från att inleda bilaterala avtal, arrangemang och samtal med UK och kommissionen betonar att det är nödvändigt att ha en fortsatt enad strategi för arbetet med förberedelser och beredskap.

Kommissionen påminner om de vägledande principerna för beredskapsplanen. Dessa är att åtgärderna inte bör motsvara EU-medlemskapets fördelar eller utträdesavtalets villkor; i allmänhet vara tillfälliga och i princip sträcka sig till utgången av 2019; bör antas ensidigt av EU; vidtas med respekt för den fördragsfästa ansvarsfördelningen och subsidiaritetsprincipen; nationella åtgärder måste vara förenliga med EU-rätten; och åtgärderna bör inte kompensera för förseningar som kunnat undvikas genom insatser i god tid av berörda parter. Kommissionen betonar även att beredskapsåtgärderna inte kommer att vara tillämpliga på Gibraltar.

Om utträdesavtalet inte träder i kraft kommer EU-medborgare bosatta i UK inte längre omfattas av EU:s regler om fri rörlighet. Brittiska medborgare i EU kommer att omfattas av reglerna för tredjelandsmedborgare. Detta påverkar såväl deras rätt att uppehålla sig och arbeta på sin nuvarande bostadsort som det socialförsäkringsskydd som de omfattas av. Medlemsstaterna uppmanas att inta en generös hållning gentemot brittiska medborgare som redan är bosatta på deras territorium vid tidpunkten för utträdet. Med brittiska medborgare avses även familjemedlemmar som är medborgare i tredje land och som redan är bosatta i respektive medlemsstat. Kommissionen förväntar sig att de försäkringar som gjorts av den brittiska regeringen avseende EU-medborgare i UK kommer att uttryckas formellt, så att det kan åberopas av enskilda.

Avseende rätt att stanna kvar uppmanas medlemsstaterna att vidta åtgärder som innebär att alla briter som är lagligen bosatta i en medlemsstat vid utträdet fortsatt betraktas som lagligen bosatta där utan avbrott efter utträdet; vara redo att utfärda uppehållstillstånd till berörda briter som bevis för deras rätt att vistas och arbeta i landet, samt inta en pragmatisk hållning i linje med EU-rätten och utfärda tillfälliga uppehållshandlingar till dess att slutliga uppehållstillstånd kan utfärdas; vidta alla nödvändiga rättsliga och administrativa åtgärder för att kunna utfärda tillfälliga uppehållshandlingar vid utträdet och för att hantera ansökningar om slutliga uppehållstillstånd enligt EU:s bestämmelser för tredjelandsmedborgare senast till slutet av 2019.

Vad gäller samordningen av de sociala trygghetssystemen uppmanas medlemsstaterna att ta hänsyn till perioder av arbete och försäkring i UK före utträdet; att informera medborgare att de ska tillvarata handlingar som styrker dessa intjänandeperioder; att försäkra sig om att sammanläggning av perioder som slutförs vid utträdet också inbegriper de medborgare som fortsätter att bo i UK; samt att exportera ålderspension till UK, trots att UK blir ett tredjeland vid utträdet, både för de EU-medborgare som fortsätter att bo i UK efter utträdet och för de briter som har tjänat in ålderspensionsförmåner i ett EU27-land före utträdet.

Kommissionen avser att tillhandahålla konkreta och detaljerade råd till medlemsstaterna avseende uppehållsrätten respektive samordningen av de sociala trygghetssystemen. Kommissionen påminner vidare om EU:s exklusiva kompetens avseende samordning av de sociala trygghetssystemen när det gäller perioder som tjänats in och för omständigheter och händelser som inträffade före utträdesdagen.

Kommissionen antog samma dag som meddelandet 14 rättsakter inom en rad sektorer, vilka presenteras i meddelandet. Rättsakterna som antagits av kommissionen finns även listade i en förteckning sist i meddelandet.

1.2.2.1 *Finansiella tjänster*

Kommissionen konstaterar i meddelandet att det räcker med ett begränsat antal beredskapsåtgärder för att trygga finansiell stabilitet och det omfattar endast sådana åtgärder som inte kan vidtas ensamt av marknadsaktörerna. Det rör sig om ett tillfälligt och villkorat beslut om likvärdighet i tolv månader för att säkerställa att det inte uppstår några avbrott i den centrala clearingen av derivat samt ett i 24 månader för att säkerställa att det inte uppstår några avbrott i de tjänster som tillhandahålls av brittiska värdepapperscentraler. Dessa beslut möjliggör för företag inom EU att etablera fungerande alternativ till brittiska operatörer. Kommissionen har även antagit två delegerade förordningar som underlättar novation när det gäller vissa OTC-derivatkontrakt med en motpart som är etablerad i UK. Genom förordningarna säkerställs att ett byte av motpart från en i UK till en motpart inom EU kan ske utan att detta ändrar kontraktens status som undantagna från clearing- och marginalsäkerhetskrav.

1.2.2.2 *Luftfart*

Kommissionen har antagit ett förslag till förordning för att under en period av tolv månader säkerställa tillhandahållande av viss lufttrafik mellan UK och EU. Förslaget är beroende av att UK ger lufttrafikföretag från unionen likvärdiga rättigheter och säkerställer likvärdig konkurrens. Kommissionen har vidare antagit ett förslag till förordning om flygsäkerhet för att under en period förlänga vissa befintliga licensers giltighet för att undvika följder av att inga nya licenser kan utfärdas innan UK blir ett tredjeland. Dessa åtgärder gör att ett abrupt avbrott i flygtrafiken av flygsäkerhetsskäl kan undvikas och inga ytterligare nationella åtgärder är enligt kommissionen nödvändiga.

1.2.2.3 *Godstransporter på väg*

Kommissionen har antagit ett förslag till förordning som ger godstransportörer licensierade i UK möjlighet att under en period av nio månader utföra transporter mellan UK:s och EU:s territorium, vilket innebär att grundläggande förbindelser kan upprätthållas. Kommissionen framhåller att gamla bilaterala avtal inte kan återupptas och att nya bilaterala avtal inte är en praktisk lösning.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att vidta de åtgärder som krävs för att kunna tillämpa unionens tullkodex och tillämpliga bestämmelser om indirekt beskattning på all import från och export till UK. För att underlätta kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (civila och militära) till UK och för att säkerställa att ordningen för exporttillstånd fungerar väl, har kommissionen antagit ett förslag till förordning om att lägga till UK i förteckningen över stater för vilka ett generellt tillstånd att exportera sådana produkter är giltigt i hela EU. Kommissionen har även av tekniska skäl antagit en delegerad förordning om att inbegripa havsområdena kring UK i bestämmelserna om tidsfrister för ingivande av summariska införseldeklarationer och deklarationer före avgång innan en vara lämnar eller förs in till unionens tullområde.

1.2.2.5 *EU:s klimatpolitik*

Kommissionen har, för att undvika en snedvridning av marknaden och säkerställa utsläppshandelssystemets goda funktion och miljöintegritet, antagit ett kommissionsbeslut om tillfälligt upphävande av UK:s kostnadsfria tilldelning av utsläppsätter, auktionering och inväxling av reduktionsenheter med verkan från den 1 januari 2019. Kommission har också, avseende fluorkolväten, antagit ett genomförandebeslut som tillåter en lämplig årlig kvottilldelning till brittiska företag för tillträde till EU-marknaden samt en genomförandeförordning för att säkerställa att företagets rapportering gör en åtskillnad mellan EU-marknaden och den brittiska marknaden för att en framtida korrekt tilldelning av kvoter ska kunna ske.

1.2.2.6 *Andra sektorer*

Kommissionen har antagit ett förslag till förordning för att säkerställa ett fortsatt genomförande av Peace IV-programmet och programmet för UK-Irland fram till utgången av 2020. Därutöver har föreslagits att det gränsöverskridande stödet till fred och försoning i området ska fortsätta och stärkas. För att anpassa bestämmelserna om statistik har kommissionen antagit en delegerade förordning om upptagande av UK i statistik över betalningsbalansen, internationell handel med tjänster och utländska direktinvesteringar.

1.3 Gällande svenska regler och förslagetts effekt på dessa

Meddelandet innehåller inte i sig några förslag till nya eller ändrade rättsakter. Regeringskansliet genomför en genomgång av behovet av ändringar av svenska författningar för att möta allvarliga konsekvenser av ett eventuellt avtalslöst utträde. Några författningsändringar aktualiseras, särskilt vad gäller hanteringen av de rättigheter för särskilt berörda medborgare som tas upp i det aktuella meddelandet.

Meddelanden från kommissionen är inte rättsligt bindande och ålägger således inte medlemsstaterna några skyldigheter. De budgetära konsekvenser som följer av UK:s utträde påverkas inte av detta meddelande.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar meddelandet som följer upp Europeiska rådets (artikel 50) uppmaning om att intensifiera förberedelserna inför UK:s utträde. Huvudscenariot förblir ett ordnat utträde på grundval av ett avtal. Risker för ett avtalslöst utträde är dock tydliga och alla ansvarsfulla aktörer måste ta den på allvar och vidta förberedande åtgärder.

Det är välkommet att kommissionen tydliggör de konkreta åtgärder som behövs vid ett avtalslöst utträde avseende de särskilt berörda medborgarna. Detta är ett viktigt led i samordningen av beredskapsarbetet på området. Uppmaningarna ligger i linje med den planering som gjorts inom Regeringskansliet och de konkreta åtgärder som vidtas.

Det är vidare välkommet att kommissionen presenterar sina åtgärder i form av bland annat förslag till rättsakter vilka förhandlas utifrån sina sakliga utgångspunkter. Generellt underlättar kommissionens åtgärder samordningen av medlemsstaternas beredskapsarbete liksom det som genomförs av andra aktörer, i synnerhet näringslivet.

I Regeringskansliet och regeringens myndigheter pågår ett omfattande beredskapsarbete för att möta ett utträde utan avtal. Det handlar om att kartlägga och när så är nödvändigt vidta åtgärder för att mildra allvariga konsekvenser. En väsentlig del av det offentliga beredskapsarbetet består av informationsspridning för att säkerställa att alla aktörer har möjlighet att göra egna riskbedömningar och vidta nödvändiga åtgärder. I sitt arbete har regeringen och Regeringskansliet en löpande dialog med centrala näringslivs- och samhällsintressen. Eftersom kort tid återstår till det planerade utträdet och godkännandeprocessen ännu inte avslutats, har beredskapsarbetet gått in i en mer operativ fas.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna samarbetar i förberedelsearbetet och beredskapsplaneringen med varandra och EU-institutionerna.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

2018/19:FPM27

EU-institutionerna samarbetar i beredningsplaneringen.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Meddelandet innehåller inga förslag till beslut.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ingen fortsatt behandling väntas då det rör sig om ett meddelande.

4.2 Fackuttryck / termer